

ดีบี นพ โอลด์สไตล์ กับข้อบ่งใช้ (ที่ไม่บังคับ)

DB Nop OldStyle เป็นฟอนต์อนุรักษ์แบบอักษรมานพ 20-21 จากแผ่นอักษรจาก 'Letter Press' ของ Mecanorma

DB Nop OldStyle is a makeover of two pre-desktop publishing fonts, Manop 20 and Manop 21, which were marketed as dry-transfer type by Mecanorma. A dry-transfer sheet typically contained a font in a single weight; thus Manop 20 was in regular while Manop 21, its bold version.

A combination of Humanist and Old-Style modeling was evident in the serif of Manop 20-21 where a slight curve is seen in its horizontal segment. Also taking on a Humanist style was the angled-bar of the letter **ด** which was modeled after the Latin lowercase e. The straight verticals of the fonts, however, indicated the influence of the Old-Style uprights which differed from the slightly curved Humanist stems.

In DB's makeover version, the confusing couples of **ด-ว** and **ด-ฬ** were reshaped for improved legibility. A medium weight was added along with corresponding italics for each weight, making a total of six styles. Its Latin complementary set was chosen from a suitable English font with Humanist and Old-style features matching its Thai counterparts.

ลักษณะกว้างๆ ของมานพ 20 (Regular) และมานพ 21 (Bold) คือฟอนต์เหมือนโรมันประเภทมี serif ลักษณะที่เจาะจงแคบเข้ามาคือเป็น serif ยุคต้นๆ เป็นธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นตัวพิมพ์ของชาติภาษาใดก็ตาม ที่มีก็จะคล้ายกับลายมือเขียนที่ผู้อ่านคุ้นเคยอยู่แล้ว (ต่อมาจึงค่อยมีการปรุงแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้อ่านง่ายสวยงามด้วยศาสตร์และศิลป์ของตัวเอง.) ลักษณะที่อิงลายมือเขียน (ด้วย broad-nibbed pen) ของมานพ 20-21 ที่เห็นได้ชัดคือ ส่วนปลายที่เป็น serif นั้น พบว่าเส้นแนวระดับจะเว้าเข้าหาเส้นแนวตั้ง (stem) เล็กน้อย. ยิ่งพิจารณาตัว อ พบว่าส่วนหัวจะเป็นพีคเฉียงขึ้นเล็กน้อยซึ่งเป็นไปในลักษณะกลับด้านกับตัว e แบบ angled bar. ทั้งปลาย serif และหัวตัว อ ของมานพ 20-21 ล้วนมีรากเหง้ามาจากตัวเรียงตะกั่วกลุ่ม Humanist Face. อย่างไรก็ตาม เส้นแนวตั้งของมานพ 20-21 กลับขนานกันตลอดเส้น เหมือนตัวพิมพ์ยุคถัดมาคือ Garalde หรือ Old Style ซึ่งต่างจากกลุ่ม Humanist ที่มีกุดค่อนข้างคอคกกลาง หรือบิคเอนเล็กน้อยตามน้ำหนักกดปากกาของช่างเขียน. ในเมื่อมานพ 20-21 คล้ายทั้งฟอนต์ serif กลุ่ม Humanist และกลุ่ม Old Style ผสมกันดังนี้แล้ว เราควรให้ชื่อฟอนต์อนุรักษ์ชุดนี้ในภาค Opentype ว่าอะไรดี?

พ็อกเก็ตบุ๊ค 'วัฒนธรรมและกษัตริย์' ใช้ตัวชุด มานพ 21 (สำนักพิมพ์สยามรัฐ พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2523) และล่าง 'เมียหลวง' ชื่อคนเขียนคนแปล ใช้ตัวชุด มานพ 20 (บริษัท สีเกลอ จำกัด ไม่ได้ระบุเดือนปีที่พิมพ์)

มานพ 20-21 อักษรลอกแบบใหม่ สำเนาย่อจากหนังสือแบบอักษรไทย ของสยามวาลา ถ้าใช้ขนาดเล็กลงไปจะสังเกตเห็นหัวหักได้ยาก

ถ้าไปถามฝรั่งทั่วๆ ไปว่า ฟอนต์กลุ่ม Humanist กับ Old Style มันต่างกันอย่างไร คงมีไม่กี่คนที่ตอบได้! (นับประสาอะไรกับคนไทยอย่างเราๆ) เพราะมันเกิดประมาณยุค Renaissance ของยุโรป มีความเก่าใกล้เคียงกัน. แม้แต่ฟอนต์ Horley Old Style ซึ่งชื่อมี Old Style ลงท้ายแท้ๆ ในตำราฝรั่งบางเล่มยังจัดให้อยู่ในกลุ่ม Humanist จึงไม่แปลกที่ชื่อใหม่ของมานพ 20-21 ในภาค Opentype จะเป็น DB Nop OldStyle เนื่องจากลักษณะของมานพ 20-21 ต้นแบบเป็นส่วนผสมของ Humanist กับ Old Style ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว. ยิ่งกว่านั้นคำว่า OldStyle เหมาะที่จะใช้กำกับสำเนียงของฟอนต์มากกว่า Humanist ซึ่งกินความกว้างเกินไป. ถ้าเราให้ชื่อเป็น DB Nop Humanist อาจสับสนคิดว่าฟอนต์ที่เหมือนโรมันกลุ่ม Humanist Sans ซึ่งไม่มี serif (ขณะที่มานพ 20-21 มี serif) ก็ได้.

ไม่เฉพาะส่วนปลาย serif ของมานพ 20-21 เท่านั้นที่ดูอ่อนช้อย, ไม่ว่าจะเป็นส่วนหัวอักษร ส่วนหาง ฯลฯ ยังพิถีพิถันหาตัวจับยากอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้. นั่นอาจเป็นเพราะฟอนต์ไทยแบบมี serif นั้นทำยากจึงมีให้เลือกน้อย. ตามหลักฐานจากหนังสือแบบตัวอักษรไทย ของสยามวาลาที่เราใช้อ้างอิง (ไม่ปรากฏเดือนปีที่ตีพิมพ์) มานพ 20-21 ยังเป็นอักษรแบบใหม่ที่ อ.มานพ ศรีสมพร ออกแบบไว้ 2 อันค้ำท้ายสุดเพราะมันทำยากนั่นเอง.

แบบมานพ 20-21 ที่ได้จากหนังสือของสยามวาลานั้น เราได้มาแค่พยัญชนะ ก-ฮ เท่านั้น ส่วนสระวรรณยุกต์ผมต้องค้นหาจากสิ่งพิมพ์เก่า (ก่อนปี พ.ศ.2530) อยู่เป็นแรมปี. เมื่ออนุรักษ์เป็นฟอนต์ DB Nop OldStyle เราพยายามเก็บรายละเอียดที่คงเดิมๆ ไว้ให้ครบถ้วนมากที่สุด มีเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อยเพื่อเป็นการแก้ปัญหาคู่สับสนระหว่าง ฝ-พ, ฝ-ฬ รวมทั้งกลุ่มหัวหักระหว่าง ช-ช, ม-ฆ และ ท-ท. ตัว ฝ ได้แก้ไขจากที่หัวหักกลางสูงเสมอหัวเหมือนพ ไปเป็นหัวที่คล้าย ค กลับหัว. พวกหัวตัวหัก ฆ, ช, ท ได้เพิ่มรอยหักให้กว้างดูเด่นชัดขึ้น. ตัวที่ผมขออนุญาต อ.มานพ แก้ไขใหม่นี้ถูกใช้เป็นตัวหลักจะได้อ่านง่ายขึ้น แม้ใช้ในขนาดเล็กหรือขนาดโตก็ต้องดูจากระยะไกลๆ (ซึ่งก็เห็นได้แค่ตัวเล็กๆ อยู่ดี!) ส่วนตัวดั้งเดิมยังคงมีให้เลือกค้นใช้จาก (โปรแกรมใช้งานที่มี) Alternate ได้ ในกรณีทีพิจารณาแล้วว่าขนาด (ใหญ่) และระยะการอ่าน (ใกล้) เพียงพอ.

ในการทำชุดอักษรโรมัน ให้เข้ากับตัวคิสเพลย์ไทย DB Nop OldStyle นั้น ผมจำเป็นต้องหาฟอนต์โรมันสกริปที่เทียบเคียงเอง เนื่องจาก อ.มานพ จำไม่ได้แล้วว่า มานพ 20-21 ได้เค้าโครงมาจากแบบตัวพิมพ์ฝรั่งตัวไหน (บางตัวอาจารย์ก็ทำขึ้นมาเอง ไม่ได้เจาะจงว่าจะให้ไปเหมือนฟอนต์

กษคตบงจจธชฌลญฎฐทฌณดตถทฐน
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

DB Nop OldStyle

กษคตบงจจธชฌลญฎฐทฌณดตถทฐน
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

DB Nop OldStyle Medium

กษคตบงจจธชฌลญฎฐทฌณดตถทฐน
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

DB Nop OldStyle Bold

บปดฬพฬภมยรฤลฎทศษหฬอ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

บปดฬพฬภมยรฤลฎทศษหฬอ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

บปดฬพฬภมยรฤลฎทศษหฬอ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

ฟอนท์โรมันแบบมี serif ทั้ง 5 กลุ่ม		ตัวอย่างฟอนท์ศิลป์เสมือน	
Humanist <small>Horley OldStyle</small>	1	ดีบี นพ โอลด์สไตล์ <small>DB Nop OldStyle</small>	}
Garalde (Old Style) <small>Galliard</small>	2		
Transitional <small>Century Schoolbook</small>	3	ดีบี ศตวรรษ <small>DB Satawus</small>	
Didone <small>Bodoni</small>	4	ดีบี บดินทร์ <small>DB Bodin</small>	
Slab Serif <small>Courier</small>	5	ดีบี คูเลตเตอร์ <small>DB CoolLetter</small>	

ณ นท

*ชุดตัวเอนของ DB Nop OldStyle ไทย
กลับต้องปรับปรุงให้เข้ากับตัว italic
ของ Horley Old Style
ซึ่งมีตัวพิมพ์เล็กที่ผอมและพลิ้วไหว
กว่าตัวตั้ง เพราะ serif ถูกเปลี่ยนไป
เป็นเส้นตัวปลายแหลม*

ฝรั่ง เหมือนเช่น 'มานพคึก้า' ที่ต้องการเทียบเคียงกับ Helvetica) เท่าที่ลองค้นหาคู่มือพบว่าฟอนท์ Horley Old Style นั้น มี e แบบ angled bar และมี stem (เส้นคิง) ขนานกันตลอดเส้น. กล่าวได้ว่า Horley Old Style มีความเป็นลายมือเขียนน้อยกว่าพวก Humanist Face ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายละเอียดของมานพ 20-21 ในตอนต้น จึงนำ Horley Old Style มาปรับแต่งสัดส่วน รวมทั้งรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ให้เข้าชุดกับตัว DB Nop OldStyle ไทย. แต่ในทางกลับกัน ชุดตัวเอนของ DB Nop OldStyle ไทย กลับต้องปรับปรุงให้เข้ากับตัว italic ของ Horley Old Style ซึ่งมีตัวพิมพ์เล็กที่ผอมและพลิ้วไหวกว่าตัวตั้ง เพราะ serif ถูกเปลี่ยนไปเป็นเส้นตัวปลายแหลมแทนนั่นเอง.

สำหรับนักออกแบบที่พิถีพิถันกับการใช้ตัวอักษรคลาสสิก ยิ่งมานพ 20-21 ซึ่งมีความหนาแตกต่างกันพอสมควรนั้น คงอยากได้มานพ 20.5 ด้วย! DB Nop OldStyle จึงมีตัว Medium แทรกกลาง เพิ่มให้ด้วยเป็น 3 น้ำหนัก พร้อมตัวเอน รวมเป็น 6 สไลล์ ไม่นับหน้าฟอนท์รุ่นหลังอย่าง

DB Satawus (ฟอนท์เสมือน Century Schoolbook) หรือ DB Suvanni (ฟอนท์เสมือน Souvenir). อันที่จริง อ.มานพ ก็เคยทำตัวไทยแบบมี serif 3 น้ำหนักมาแล้ว คือ มานพ 17-18-19 นั่นเอง. แต่เนื่องจากเรามีฟอนท์ EAC Noparat ฟอนท์ฝีมือ อ.มานพ (ที่ถูกกอบปีไปเป็นฟอนท์อีกหลายชื่อ) ใช้เทียบเคียงมานพ 17-18-19 ได้อยู่แล้ว (หน้าคาคล้ายกันมาก แม้ว่าจะมีเพียง 2 น้ำหนักเองก็ตาม) ชุด DB Letter Press จึงไม่ได้บรรจุมานพ 17-18-19 ไว้.

เมื่อมีของดีให้ใช้แล้ว ปัญหาขึ้นต่อมาคือจะใช้อย่างไรให้เหมาะสม? ข้อป่งใช้ของ DB Nop OldStyle พอสรุปได้เป็น 3 ข้อดังนี้

1. ใช้เป็นตัวศิลปะไทยกับเรื่องราวย้อนยุคของโลกตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 15-16 เพราะมีรากเหง้ามาจากตัวเรียงพิมพ์ตระกูล Humanist และ Old Style ที่เกิดในช่วงนั้น.

2. เหมาะสมกับเรื่องราวของกรีก และโรมันโบราณ เนื่องจากตัวพิมพ์กลุ่ม Humanist และกลุ่ม Old Style จำนวนมากเกิดในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการของกรีกและโรมันโบราณ (ยุค Renaissance ในยุโรป ค.ศ.1453-1527) จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องบันทึกเรื่องราวระหว่างเวลา 1,000 ปี แห่งสมัยกลางที่เคยลบลูบไป.

3. ไม่ควรใช้ DB Nop OldStyle กับงานเชิงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรมประเพณี หรือภูมิปัญญาไทย เพราะเรามีตัวอักษรหัวกลมเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งเทียบเคียงได้กับ serif ของฝรั่ง และตัวไทยประเพณีอื่นๆ ให้เลือกใช้เป็นตัวศิลปะได้มากพออยู่แล้ว (รวมไปถึงชาติอื่นๆ เช่น จีน, ญี่ปุ่น, เกาหลี, อินเดีย ฯลฯ ที่เรามีฟอนท์ไทยเสมือนอักษรของชาตินั้นๆ ให้ใช้อยู่แล้ว).

ผมเคยเห็นโลโก้สาสมุนไพรร้านบ้านไทยใช้ฟอนท์ไทยแบบมี serif รู้สึกขัดตา เป็นอาการที่เรียกว่า 'หิวมงกฎไทยทำมึงกรไฟฝรั่ง'. ใครจะซื้อ DB Nop OldStyle (ในชุด DB Letter Press) ไปใช้เยี่ยงนี้ถือว่าไม่ตรงข้อป่งใช้. ข้อป่งใช้ก็คือข้อป่งใช้เท่านั้น ไม่ใช่ข้อป่งบังคับ...

ใครจะไปบังคับกับใจลูกค้าได้ละครับ!